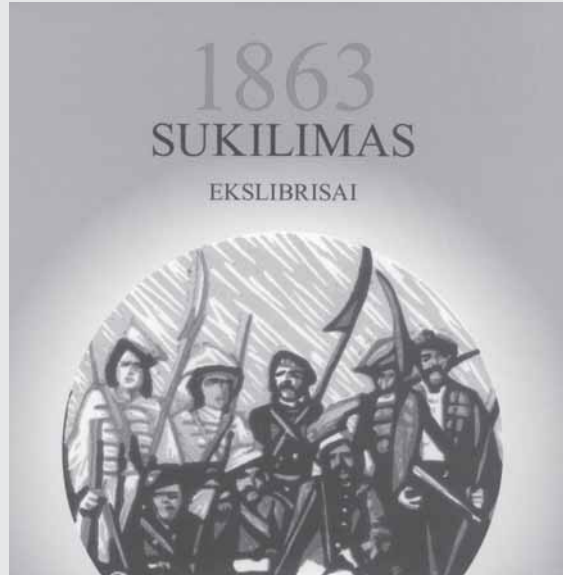

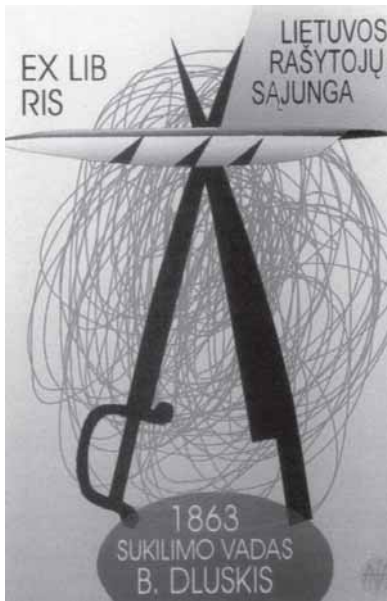
Dailininkai jamžina 1863 m. sukilimo atminimą

PARENGĖ KONSTANTINAS PRUŠINSKAS

Parodos „1863 sukilimas. Ekslibrisai“ katalogo (Vilnius, 2013) viršelis. Mauricio Schvarzman (Argentina) ekslibriso fragmentas

Alfonsas Čepauskas. Ex libris. 1863 sukilimas: Lietuvos rašytojų sąjunga (kūrinys įvertintas parodos-konkurso diplomu)

150 metų mus skiria nuo 1863-ųjų metų sukilimo, įvykių, kurie kad ir baigėsi sukilėlių pralaimėjimu, kelis dešimtmečius mūsų tautą slopinusiu lietuviškos spaudos ir kultūros draudimu, bet užgrūdino žmones, paskatino juos susikaupti ir surasti naujus kelius į Nepriklausomybę. Šio sukilimo istorinė bei kultūrinė reikšmė jame dalyvavusioms lietuvių, baltarusių

ir lenkų tautoms yra didžiulė. Šis 1795 m. per Trečiąjį padalijimą sunaikintos Abiejų Tautų Respublikos tautų nacionalinio ir socialinio išsivadavimo iš Rusijos valdžios proveržis buvo vienas iš svarbiausių XIX amžiaus įvykių Europoje. Jame dalyvavo įvairių socialinių sluoksnių atstovai, pradėdant didikais, bajorais, dvasininkais, baigiant valstiečiais. Jie siekė atkurti Abiejų Tautų Respubliką, iškovoti teisę patiems būti savo žemės šeimininkais. Sukilimas Lietuvoje grindė kelius Lietuvos tautiniam judėjimui. Atsižvelgęs į tai, Lietuvos Respublikos Seimas 2012 metais 2013-uosius paskelbė 1863-ųjų sukilimo metais.

Laikas daug ką pridengė užmaršties šydu. Atmintis priblėso, tačiau tiems, kas kuria ateitį, aukų, sudėtų ant laisvės aukuro, nevalia pamiršti. Tokias mintis kėlė ir 2013 m. surengta tarptautinė 1863 m. sukilimo 150-osioms metinėms skirta konkursinė ekslibrisų paroda, kurios koordinatorius ir vienas iš pagrindinių organizatorių buvo Vilniuje gyvenantis dailininkas grafikas, žurnalistas, daugelio tarptautinių ekslibriso parodų organizatorius ir parodų katalogų sudarytojas, leidėjas žemaitis Alfonsas Čepauskas. Pagrindiniai parodos rėmėjai buvo Lietuvos dailininkų sąjunga, Lietuvos žurnalistų sąjunga ir Gariūnų verslo parkas. Tarptautinė ekslibrisų paroda „1863 SUKILIMAS“ 2013 m. liepos 23 d. buvo atidaryta jaukiuose Gariūnų verslo parko naujojo korpuso pirmosios sekcijos patalpose. Spalio pradžioje ji iškeliavo į Lenkiją. Čia spalio 13 d. ji iškilmingai atidaryta Lietuvių kultūros namuose Punske, vėliau buvo eksponuojama Olštyno vaivadijos viešojoje bibliotekoje. Sugrįžusi į Lietuvą, paroda turėtų aplankyti Jonavą, Kelmę, Raseinius, Tauragę, kai kurias kitas vietas.

Konkursui ir parodai kūriniai pateikė 78 menininkai iš 28 šalių – Argentinos, Baltarusijos, Bolivijos, Bulgarijos, Čekijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Japonijos, JAV, Kazachstano, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Lietu-

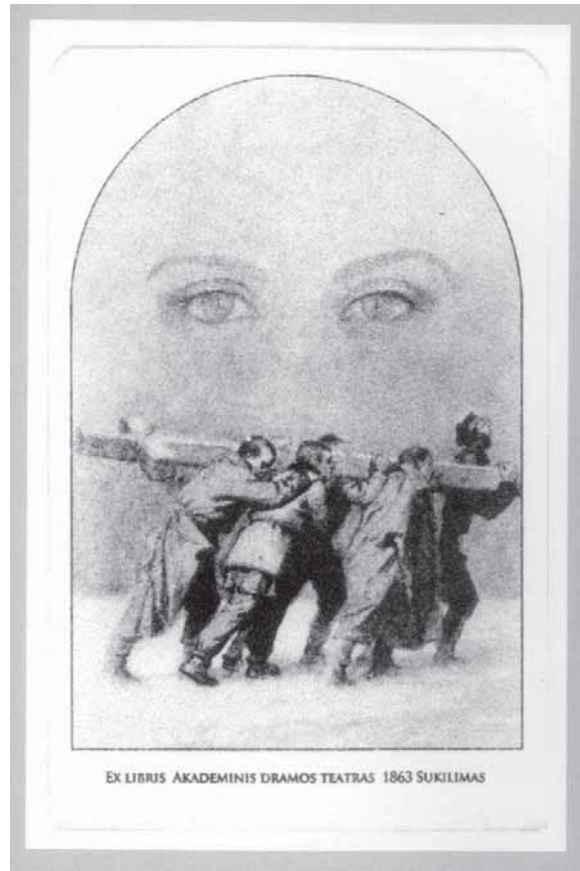
vos, Makedonijos, Meksikos, Norvegijos, Prancūzijos, Rumunijos, Serbijos, Slovėnijos, Turkijos, Ukrainos, Vokietijos. Į konkursą buvo įtraukti tik tie kūriniai, kurie atitiko konkurso nuostatus. Didžiausias dalyvių skaičius (16) buvo iš Lietuvos, 14 – iš Lenkijos, po 6 – iš Ukrainos ir Argentinos. Iš kitų valstybių – po 1–3.

Vertinimo komisijai, kurioje dirbo grafikės Birutė Stančikaitė, Virginija Kalinauskaitė, dailėtyrininkė Regina Urbonienė, skulptorius-medalininkas Antanas Olbutas, vadovavo grafikė Nijolė Šaltenytė. Parodos katalogą sudarė Antanas Čepauskas.

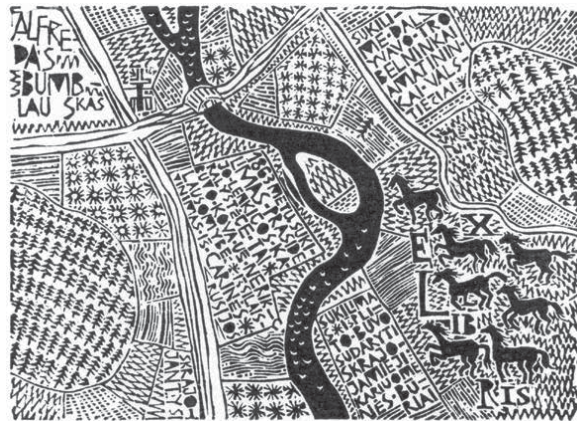
Leidinio įvade menotylininkė R. Urbonienė rašo, jog „Dailininkai, kurdami sukilimo metinėms skirtus ekslibrisus, dedikavo juos ne tik pagrindiniams sukilimo vadams (kunigui Antanui Mackevičiui, teisininkui Konstantinui Kalinauskui, karininkui Zigmantui Sierakauskui ir kt.), bet ir ryškioms nūdienos asmenybėms ar meno ir mokslo institucijoms: istorikams – Nacionalinio muziejaus LDK valdovų rūmų direktoriui Vydui Dolinskui, VU profesoriui Alfredui Bumblauskui, ilgamečiam Lietuvos istorijos instituto darbuotojui ir vadovui Antanui Tylai; menininkams – Šarūnui Saukai, Arvydui Každaiiui, Juozui Kalinauskui, fotomenininkui Rimantui Dichavičiui, grafikui, ekslibriso meno Lietuvoje entuziastui ir puoselėtojui Alfonsui Čepauskui ir kt., Lietuvos istorijos institutui, Vilniaus universitetui, Nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai, Lietuvos rašytojų sąjungai, Krašto apsaugos ministerijai, Paberžės 1863 metų sukilimo muziejui ir kt. Papildoma dedikacija praplėtė ekslibrisų tematiką. Ne visada tai palankiai atsiliepė meniniams tikslams: daugelyje kūrinių dailininkai nepajėgė sutalpinti gausios informacijos.“

Alfonso Čepausko sudaryti ekslibrisai skirti leidiniai visada ne tik informatyvūs, bet ir švietėjiški. Ne išimtis ir šios parodos katalogas, kurio įvade R. Urbonienė aptaria ir ekslibriso kaip grafikos žanro ypatybes, jo specifiką šiandien. Menotylininkė pažymi, kad „Tradiciškai ekslibrisą suprantame kaip leidinio savininką, nurodantį knygos ženklą. Tačiau mūsų dienomis ekslibrisas vis dažniau sutapatinamas ne vien su konkrečiu savininku, bet skiriamas ir reikšmingoms datoms, jubiliejams, jis tampa istorinio proceso fiksuotoju. Šiuolaikiniame ekslibrise vis dažniau peržengiamos šio žanro ribos: kinta, didėja ekslibriso formatas ir pamažu nyksta taidomoji jo paskirtis. Šiuolaikinis ekslibrisas artėja prie konceptualios savarankiškos miniatiūros. Tai tarytum mažųjų formų grafika, išreiškianti menininko pasaulėjautą, individualybę, leidžianti nedideliame formate sutalpinti platų subjektyvių išgyvenimų spektrą. Greta klasikinių grafikos technikų (medžio ir linoleumo raizinių, oforto ir litografijos) į ekslibrisą, kaip ir į kitus grafikos žanrus, vis dažniau sparčiai veržiasi naujosios technologijos. Vis daugėja kompiuterinės grafikos pavyzdžių, patrauklių dėl palyginti trumpo technologinio proceso, tačiau ne visada sėkmingų dėl pernelyg komplikuočių kompozicinių ir spalvinių sprendimų. [...] Gausi šios ekslibrisų parodos ekspozicija dar kartą patvirtino, kad ekslibrisas, nuo XVI a. išpopuliarėjęs kaip knygos meno dalis, ir XXI a. nepraranda pagrindinės misijos – įprasminti istorinę atmintį ir ją išreikšti talpia menine, poetine bei alegorine kalba. Jis išlieka svarbia kultūros komunikacijos priemone, kurios vertė glūdi koncentruotoje dvasios ir intelekto įtaigoje.“

Ekslibriso žanras populiarus. Tai akcentuoja ir R. Urbonienė. Ji rašo, jog „Dalyvių iš įvairių šalių gausa rodo, kad susidomėjimas

Zbigniew Janeczek. Ex libris. 1863 sukilimas: Akademinis dramos teatras. 2013 (kūrinys įvertintas parodos-konkurso diplomu)

Rasa Janulevičiūtė. Ex libris. 1863 sukilimas: Alfredas Bumblauskas. 2013 (kūrinys įvertintas parodos-konkurso trečiąja premija)

šiuo grafikos žanru neslūgsta visame pasaulyje. Dažniausiai autoriai rinkosi klasikines laikomas medžio ir lino raizinių ekslibriso

Nukelta į 32 p.)

Zbigniew Kubeczka. Ex libris. 1863 sukilimas: Lietuvos žurnalistų sąjunga. 2013. 120 x 50 cm

(Atkelta iš 31 p.)

technikas. Joms pozicijų neužleido ofortas, akvatinta. Rečiau pasitaikė dailininkų, kuriančių minkšto lako ar sausos adatos technika, užtat vis labiau plečiasi skaitmeninės technologijas pasirenkančių menininkų gretos.“

Konkursinės parodos dalyviai buvo pagerbti, geriausiai įvertintų kūrinių autoriai apdovanoti Gariūnų verslo parke surengtos parodos atidarymo metu. Apdovanojimus įteikė Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininko pavaduotoja Birutė Jonuškaitė, Lietuvos dailininkų sąjungos atstovė Jurga Lazdaniėnė, Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius, Gariūnų verslo parko atstovas Eugenijus Bulavas, Vilniaus universiteto atstovė Agnė Grinevičiūtė ir kt. Šio renginio metu buvo pristatytas ir gražiai išleistas spalvotas parodos katalogas (sudarė ir leidinio maketą sukūrė A. Čepauskas, išleido Dailės parodų rengimo grupė ARS LONGA, spausdino UAB „Petro ofsetas“). Kataloge, kuris išspausdintas 500 egz. tiražu, yra pateikti

visų asmenybėms ir institucijoms sukurtų ekslibrisų kataloginiai duomenys, įvairde trumpai pateikta 1863-ųjų metų sukilimo istorinė reikšmė. Kataloge išvardyti visi konkursinės parodos dalyviai, jos laureatai, diplomantai, prizininkai ir kiti apdovanojimus pelnę menininkai. Leidinyje išspausdinta po 1–2 kiekvieno parodos dalyvio kūrinius. Pirmajame viršelyje panaudotas Mauricio Schwarzman (Argentina) ekslibriso fragmentas.

VERTINIMO KOMISIJOS SKIRTI APDOVANOJIMAI

Apdovanoti Gariūnų verslo parko premijomis:

- * ADAM CZECH (Lenkija) – pirmą premija;
- * SNEŽANA KEZELE (Serbija) – antra premija;
- * RASA JANULEVIČIŪTĖ (Lietuva) – trečia premija.

Apdovanoti diplomais:

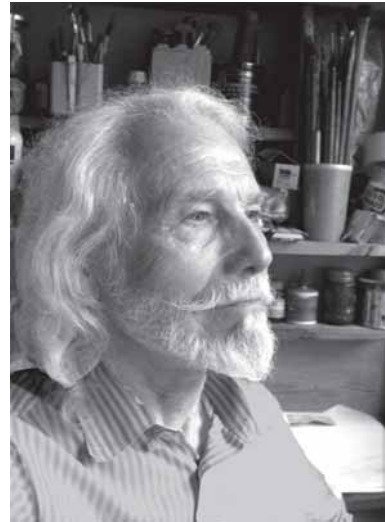
- * ZBIGNIEW JANECZEK (Lenkija) – Lietuvos dailininkų sąjunga;
- * ALFONSAS ČEPAUSKAS (Lietuva) – Lietuvos dailininkų sąjunga.

Apdovanoti prizais:

- * VALENTINAS AJAUSKAS (Lietuva) – Vilniaus universitetas;
- * RAJMUND ASZKOWSKI (Lenkija) – Gariūnų verslo parkas;
- * ALGIRDAS INDRAŠIUS (Lietuva) – Lietuvos rašytojų sąjunga;
- * HENRIKAS MAZŪRAS (Lietuva) – Gariūnų verslo parkas;
- * ROUMEN MIHAILOV (Bulgarija) – Tado Vėbros dailės dirbtuvės;
- * GIANCARLO POZZI (Italija) – UAB „Petro ofsetas“;
- * ARŪNAS VAITKUS (Lietuva) – Vilniaus universitetas.

Apdovanoti padėkomis:

- * HECTOR ROJAS CHAPPERON (Argentina) – Lietuvos žurnalistų sąjunga;
- * ALOJZ KONEC (Slovėnija) – Dailės parodų rengimo grupė ARS LONGA;
- * ADRIAN SELEGAN (Rumunija) – Lietuvos žurnalistų sąjunga.

Alfonsas Čepauskas. Nuotrauka iš A. Čepausko archyvo. Fotografas nežinomas

ALFONSAS ČEPAUSKAS

PARENGĖ DANGUOLĖ ŽELVYTĖ

Alfonsas Čepauskas – Lietuvos dailininkų sąjungos, Lietuvos žurnalistų sąjungos narys, dailininkas grafikas, Lietuvos ekslibrisininkų klubo sąjungos Garbės pirmininkas, daugelio ekslibrisų parodų, taip pat ir tarptautinių, organizatorius, keliautojas.

Gimė 1929 m. kovo 18 d. Gedgaudiškėje (Skandinavijos valsčius, Tauragės rajonas). 1962 m. baigė Kauno S. Žuko taikomosios dailės technikumą Poligrafijos skyrių.

1962–1972 m. dirbo žurnalo „Mokslas ir technika“, 1973–1989 m. žurnalo „Mūsų sodai“ meniniu redaktoriumi. Nuo 1978 m. kartu buvo ir žurnalo „Statyba ir architektūra“ dailininkas. Šiems žurnalams sukūrė daug iliustracijų. Yra iliustravęs nemažai knygų, sukūręs beveik tūkstantį ekslibrisų, daug estampų, plakatų. Sudarė ir išleido kelias dešimtis parodų katalogų, bibliografinių leidinių.

1970 m. savo kūrinius pradėjo eksponuoti dailės parodose. 1978 m. tapo Lietuvos dailininkų sąjungos nariu. Aktyviai dalyvauja grupinėse dailininkų kūrybos parodose, yra surengęs apie 30 individualių kūrybos pa-

Alfonsas Čepauskas. Ekslibrisai (iš kairės: „Eugenijus Šalčius“, „Virginijus Budvytis“)

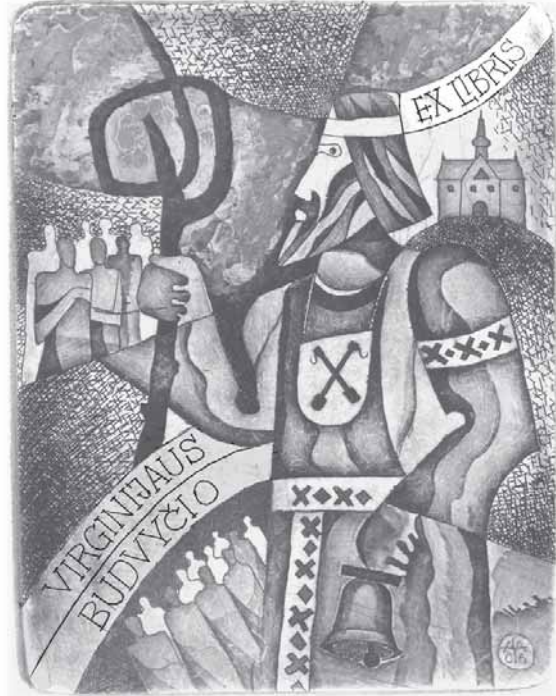
rody, kuriose daugiausia eksponuoja įvairia technika sukurtus ekslibrisus, grafiškus kūrinius, skulptūreles.

A. Čepauskas šešis kartus yra tapęs Lietuvos motociklų turizmo čempionu (Pamyras – 1969 m., Sibiras – 1970 m., Vidurinė Azija – 1971 m., 1975 m., Tian Šanis – 1972 m., Tolinieji Rytai – 1982 m.) ir tris kartus Sovietų sąjungos motociklų turizmo čempionu (Vidurinė Azija – 1971 m., 1975 m., 1980 m.). Jis yra ir pirmųjų sportinio turizmo didžiausio sudėtingumo kelionės motociklais organizatorius, buvo 1975 m. Kyzylkumų dykumą motociklais maršrutu Dušanbė–Turkmėnija įveikusį keliautojų vadovas.

SVARBIAUSI A. ČEPAUSKO LEIDINIAI

- * *Ekslibriso monogramos*, 1989 m.
- * *Ekslibriso plakatas*, 1990.
- * *Vilnius – metropolis Lituaniae*, 1989.
- * *Gediminui – 650 m.*, 1991.
- * *Sakralinis ekslibrisas, Ekslibrisas Šventajam Tėvui*, 1993.
- * *Daina, muzika, šokis*, 1994.
- * *Katechizmus – 450 m.*, 1996.
- * *101 ekslibrisas*, 1999.
- * *Kaip sukurti ekslibrisą: grafiškos technikos*, 2007.
- * *Alfonsas Čepauskas: būties ženklai: grafika, tapyba, asambliažas, skulptūra*, 2009.
- * *Karšuvos poringė*, 2012.
- * *1863 sukilimas. Ekslibrisai*, 2013.

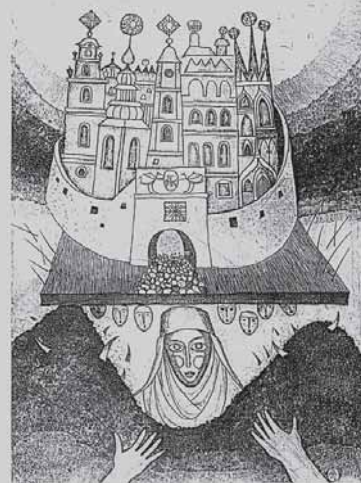
Dešinėje: Alfonso Čepausko parodos, surengtos Tauragės muziejuje „Santaka“, plakatas

TAURAGĖS "SANTAKOS" MUZIEJUJE

ALFONSO ČEPAUSKO

EKSLIBRISAI • ESTAMPAI • SKULPTŪRA

Atidarymas ir susitikimas su autoriumi 8.m. Gegužės 21 d. 16 Val.
Paroda veiks darbo dienomis nuo 9 iki 16 val.
Informacija tel. 54143